

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและสภาพปัญหา

เสรีภาพในการชุมนุม ถือเป็นสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ย่อมจะต้องได้รับการรับรองคุ้มครอง เป็นสิทธิทางการเมืองประการหนึ่งของพลเมือง เป็นการกระทำที่แสดงออกโดยประชาชนมิได้กระทำโดยผ่านตัวแทนของประชาชนตามหลักอำนาจอธิปไตย สิทธิประการนี้ เริ่มจากกรณีที่ประชาชนหรือกลุ่มบุคคล กลุ่มใด กลุ่มหนึ่งได้รับผลกระทบจากการใช้อำนาจอรัฐ อันเป็นอำนาจซึ่งประชาชนให้ความไว้วางใจในฐานะที่เป็นตัวแทนของประชาชน แต่ประชาชนกลับได้รับผลกระทบจากการใช้อำนาจนั้นเสียเอง ทำให้ประชาชนต้องการเรียกร้องอำนาจนั้นกลับคืนมาเป็นของตนเอง แต่การที่ประชาชนคนหนึ่งคนใดจะไปเรียกร้องสิ่งต่าง ๆ ตามความต้องการของตนเอง นั้นย่อมไม่มีผลหรือได้รับความสนใจจากผู้ใช้อำนาจอรัฐ สิ่งเหล่านี้เองทำให้ประชาชนต้องรวมกลุ่มกัน เพื่อแสดงออกโดยการไปชุมนุมเพื่อเรียกร้องสิ่งต่าง ๆ ตามที่ประชาชนต้องการ

ปัญหาการรวมตัวของประชาชนนั่นเองเป็นที่มาของการใช้เสรีภาพ ที่รัฐธรรมนูญให้การรับรองไว้ในมาตรา 63 วรรคแรก ที่บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ” แต่เมื่อประชาชนจำนวนมากรวมตัวกันก็คงปฏิเสธไม่ได้ถึงปัญหาที่ตามมานั้นคือ การใช้เสรีภาพจนเกิดการกระทบกับสิทธิของผู้อื่น ซึ่งก่อให้เกิดความวุ่นวายและเป็นปัญหาที่ยากแก่การควบคุมดูแล และหากผู้ใช้อำนาจอรัฐไม่ให้ความสำคัญต่อการชุมนุม และไม่นำปัญหาต่าง ๆ ที่ประชาชนเรียกร้องมาแก้ไข ก็ทำให้การชุมนุมนี้มีต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ทำให้ต้องมีการใช้อำนาจอรัฐในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการชุมนุม ทำให้เกิดความรุนแรง และจะทำให้เกิดปัญหาในการใช้อำนาจอรัฐในการบริหารประเทศ ทำให้การบริหารประเทศเป็นไปโดยสะดุด ชะงัก

อันส่งผลต่อประเทศชาติ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม และทำให้การพัฒนาประเทศชาติเป็นไปโดยล่าช้า ซึ่งท้ายที่สุดผลกระทบย่อมเกิดแก่พลเมืองหรือประชาชนในประเทศนั่นเอง

ในยุคปัจจุบัน ประเทศประชาธิปไตยทั่วโลกต่างยอมรับนับถือเสรีภาพประการนี้ โดยนำมากำหนดในรัฐธรรมนูญ และกฎหมายว่าด้วยการชุมนุมในที่สาธารณะ¹ โดยสำหรับประเทศไทยเองก็มีการกำหนดหลักการเกี่ยวกับเสรีภาพในการชุมนุมไว้ในรัฐธรรมนูญ² เช่นกัน ประกอบกับการรับรู้ถึงเสรีภาพของประชาชนในการชุมนุมมีมากขึ้น โดยในการชุมนุมมีการหยิบยกเนื้อหาที่เป็นประเด็นปัญหาที่นำมาสู่การชุมนุมมากขึ้น เพื่อใช้เป็นประเด็นในการเรียกร้องให้รัฐเข้ามาดำเนินการแก้ปัญหาได้อย่างตรงประเด็น ส่งผลให้เกิดปรากฏการณ์สำคัญประการหนึ่งที่เกิดขึ้นในประเทศไทย คือ การเรียกร้องความต้องการของกลุ่มตนจากผู้ใช้อำนาจรัฐ ซึ่งหากกล่าวถึงประวัติศาสตร์ในการชุมนุมของประชาชนในประเทศไทย อาจต้องย้อนไปถึงเหตุการณ์ในอดีตมากมาย อาทิ เช่นในปี พ.ศ. 2493 มีการเคลื่อนไหวมวลชนครั้งใหญ่ จากกลุ่มปัญญาชน นักศึกษา เนื่องจาก จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ลงนามเป็นพันธมิตรกับสหรัฐอเมริกา และส่งทหารไปร่วมรบในสงครามเกาหลี กลุ่มผู้ชุมนุมต่อต้านการเข้ารบดังกล่าว เรียกตัวเองว่า “ขบวนการสันติภาพ” ได้เคลื่อนไหวขอการสนับสนุนจากประชาชนให้มาร่วม

¹ประเทศที่มีการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการชุมนุมในที่สาธารณะเช่น ประเทศฝรั่งเศส ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศเกาหลี ประเทศจีน และประเทศเยอรมัน เป็นต้น.

²รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, มาตรา 63 “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะในกรณีการชุมนุมสาธารณะ และเพื่อคุ้มครองความสะดวกของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย ในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก”

ลงมือคัดค้าน ปรากฏว่ามีประชาชนลงชื่อคัดค้านนับแสนคน ถือได้ว่าเป็นขบวนการแรก ที่มีจุดประสงค์ให้ประชาชนจำนวนมากเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เดือนกันยายน พ.ศ. 2500 มีการชุมนุมที่ท้องสนามหลวง และมีการเคลื่อนตัวไปยังหน้าทำเนียบรัฐบาล เพื่อคัดค้านการเลือกตั้งที่ทุจริต³ โดยมีพลเอกสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ร่วมในการชุมนุมดังกล่าว ด้วย เหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 หรือวันมหาวิปโยค เป็นเหตุการณ์ที่นักศึกษา และประชาชนในประเทศไทยมากกว่า 5 แสนคน ได้รวมตัวกันเพื่อเรียกร้องรัฐธรรมนูญ จากรัฐบาลเผด็จการ จอมพลถนอม กิตติขจร⁴

เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ระหว่างวันที่ 17-20 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 รสช. ได้ยึดอำนาจจากรัฐบาลซึ่งมีพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี โดยหลังจากยึดอำนาจ คณะ รสช. ได้เลือกนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี มีการแต่งตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติขึ้น รวมทั้งการแต่งตั้งคณะกรรมการร่าง รัฐธรรมนูญ 20 คน เพื่อร่างรัฐธรรมนูญใหม่ หลังจากร่างรัฐธรรมนูญสำเร็จได้มีการเสนอชื่อ พลเอกสุจินดา คราประยูร ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งเมื่อได้รับพระราชทานแต่งตั้งอย่างเป็นทางการแล้ว ก็เกิดความไม่พอใจของประชาชน เหตุการณ์ครั้งนี้ จึงได้เป็นที่มาของประโยคที่ว่า “เสียสัจเพื่อชาติ” และเป็นหนึ่งในชนวนให้ฝ่ายค้านที่คัดค้านรัฐธรรมนูญฉบับนี้ทำการ

³เมื่อวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2500 โดยมีการเรียกร้องให้จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี และพลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ อธิบดีกรมตำรวจ ลาออกจากตำแหน่ง

⁴เหตุการณ์ที่เจ้าหน้าที่รัฐและกลุ่มที่รัฐให้การสนับสนุนได้เข้าไปล้อมจับกุม และสังหารนักศึกษาและประชาชนภายในบริเวณมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ ซึ่งกำลังชุมนุมประท้วงขับไล่ให้จอมพลถนอม กิตติขจร ออกจากประเทศ ในเหตุการณ์ครั้งนี้ ตำรวจตระเวนชายแดนนำโดยค่ายนเรศวรจากหัวหิน กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน ตำรวจ และกลุ่มที่ตั้งโดยบ. กอ. รมน. คือ กลุ่มนวพล และกลุ่มกระทิงแดง ได้ใช้กำลังอย่างรุนแรงในการจับกุมประชาชน ทำให้มีผู้บาดเจ็บ เสียชีวิต และสูญหายเป็นจำนวนมาก ในเหตุการณ์ครั้งนี้

เคลื่อนไหว นำไปสู่การเคลื่อนไหวคัดค้านต่าง ๆ ของประชาชน^๕ ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า เสรีภาพในการชุมนุมในประเทศไทยนั้นมีมาอย่างช้านาน ตามการปกครองของไทย ซึ่งในอดีตมักจะเป็นเรื่องการเมืองการปกครอง แต่ในปัจจุบันการชุมนุมในหลายต่อหลายเรื่อง อาจเป็นการชุมนุมในเรื่องอื่น อาทิ เช่น อาจเป็นการชุมนุมเพื่อเรียกร้องในเรื่องราคาผลผลิตในการเกษตร เรียกร้องให้มีการลดราคาน้ำมัน ซึ่งกลุ่มผู้ชุมนุมเหล่านี้ต่างก็อ้างเสรีภาพในการชุมนุมตามรัฐธรรมนูญทั้งสิ้น

จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยได้ยอมรับหลักการในการคุ้มครองเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ มาช้านาน โดยนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน โดยถือว่าการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การชุมนุมโดยสงบเป็นพื้นฐานของการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นและเป็นการกำหนดเจตจำนงของตนในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของประชาชน หรือแสดงเจตจำนงดังกล่าวให้รัฐได้รับทราบ เพื่อนำไปประกอบการพิจารณาดำเนินการต่อไป

เสรีภาพดังกล่าวนี้มีความสอดคล้องกับสิทธิเสรีภาพอื่นตามรัฐธรรมนูญด้วย อาทิ เช่น เสรีภาพในการแสดงออก เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการพูด เสรีภาพในการเดินทาง เสรีภาพในการเขียน เสรีภาพในการพิมพ์และเผยแพร่เอกสาร สิทธิในการเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ ฯลฯ ทั้งนี้ รัฐจะต้องงดเว้นการเข้าแทรกแซงในการชุมนุมโดยสงบนั้น ๆ ในทุกรูปแบบ และต้องอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในการชุมนุมโดยสงบด้วย^๖

^๕พลเอกสุจินดา คราประยูร ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ตน และ พล.อ.อ. เกษตร โรจนนิล จะไม่รับตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ” แต่ภายหลังกลับมารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ซึ่งไม่ตรงกับที่เคยพูดไว้ รวมถึงการอดอาหารของ ร.ต. ฉลาด วรฉัตร และ พล.ต. จำลอง ศรีเมือง (หัวหน้าพรรคพลังธรรมในขณะนั้น) และนำไปสู่เหตุการณ์นองเลือดในที่สุด

^๖กุลพล พลวัน, สิทธิมนุษยชนในสังคมโลก (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2547), หน้า 264.

แต่อย่างไรก็ดี สภาพการชุมนุมเพื่อแสดงออกทางการเมืองของกลุ่มต่าง ๆ ตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2549 ที่ผ่านมามีลักษณะที่แตกต่างไปจากอดีตมากพอสมควร โดยเปลี่ยนแปลงจากการชุมนุมในที่สาธารณะมาเป็นการเดินขบวนไปตามท้องถนน และสถานที่ต่าง ๆ มากมายหลายแห่งทั้งในวันหยุดราชการและในวันธรรมดา ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่าง ๆ หลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำให้การจราจรติดขัด การคมนาคม และการขนส่งได้รับผลกระทบในบริเวณสถานที่ชุมนุม นอกจากนี้ การชุมนุม ณ สถานที่หลายแห่งมีการปิดล้อมอาคารสาธารณะ ทำให้บุคคลในสถานที่นั้น ๆ ไม่สามารถเข้า-ออกได้โดยสะดวก บางแห่งผู้ชุมนุมยังได้ทำการตรวจค้นรถยนต์ส่วนบุคคลของผู้สัญจรเข้าออกอาคารสาธารณะที่ถูกปิดล้อมด้วย ซึ่งสองประการหลังนี้ถือเป็น การละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลในการเดินทางและสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวอย่าง ชัดเจน ทำให้ประชาชนได้รับผลกระทบต่อการชุมนุมเป็นอย่างมาก จนมีบุคคลตั้งคำถาม ว่า การใช้เสรีภาพในการชุมนุมนี้ควรมีขอบเขตหรือไม่ เพียงใด และจะใช้มาตรการใด ในการป้องกันการใช้เสรีภาพเกี่ยวกับการชุมนุมที่ไม่มีขอบเขตดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม การใช้เสรีภาพในการชุมนุมของประชาชนชาวไทยในช่วงเวลา ที่ผ่านมา กระทั่งปัจจุบัน ยังพบว่ามีปัญหาอยู่หลากหลายประการ ในหลาย ๆ ด้าน เช่น ปัญหาขอบเขตในการใช้เสรีภาพ ปัญหาการละเมิดสิทธิ เสรีภาพ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตลอดจนสิทธิมนุษยชนของผู้อื่น ปัญหาการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ รัฐ ดังจะเห็นได้จากความรุนแรงของการชุมนุมที่เมืองพัทยา และกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่ การประชุมผู้นำอาเซียนบวกสาม จนถึงการก่อเหตุปิดถนน และเผารถประจำทางจำนวน หลายคันในกรุงเทพมหานคร อันนำไปสู่การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในกรุงเทพ-มหานคร ล้วนแล้วแต่เกี่ยวข้องกับการชุมนุม ในที่สาธารณะของพี่น้องประชาชน ซึ่ง จุดเริ่มต้นของการชุมนุมในที่สาธารณะที่น่าจะเป็นกิจจะลักษณะและอยู่ในการรับรู้ ของผู้คนโดยส่วนใหญ่ ได้เริ่มต้นตั้งแต่การชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อ ประชาธิปไตยที่ได้ต่อสู้เพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย จนมาถึงการชุมนุมของกลุ่ม นปช. หรือบางท่านอาจเรียกสั้น ๆ ว่าเป็นการชุมนุมของกลุ่มคนเสื้อแดง

เสรีภาพในการชุมนุมหรือตามมาตรา 63 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 เรียกว่า “เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ” นั้น ในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีแนวคิดอันเป็นที่มาของเสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะ คือ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ประชาชนทุกคนมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ทุกคนมีสิทธิที่จะวิจารณ์รัฐบาล หรือตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลที่ตนเลือกเข้าไปหรือแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้ ดังนั้นในรัฐประชาธิปไตยจึงสร้างความมั่นใจในการใช้สิทธิของเขาด้วยการให้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น แต่จริง ๆ แล้ว ความสามารถในการแสดงความคิดเห็นให้ไปถึงรัฐบาลของแต่ละคนนั้นไม่เท่ากัน อาจารย์ นักวิชาการ นักธุรกิจหรือชนชั้นกลาง อาจใช้สื่อในการอภิปราย หรือแถลงการณ์ ในการแสดงความคิดเห็นของตน คนเหล่านี้อยู่ในความสนใจของคนส่วนใหญ่อยู่แล้ว จึงมีการนำเสนอข่าวอยู่บ่อยครั้งและความเห็นค่อนข้างมีน้ำหนัก น่าเชื่อถือ ย่อมมีน้ำหนักมาก พอให้รัฐบาลตระหนัก คนเหล่านี้จึงมีพื้นที่ข่าวเยอะ แต่กับชนชั้นล่างอย่างเกษตรกร ชาวไร่ชาวนา พ่อค้าแม่ค้า ซึ่งเขาเดือดร้อนและต้องการพูดปัญหาให้รัฐบาลฟัง โอกาสที่ความคิดเห็นของเขาจะดังไปถึงรัฐบาลนั้นมีน้อยหรือแทบไม่มีก็ได้ พลังการต่อรองมีน้อย ซึ่งวิธีการที่เขาเลือกใช้ ก็คือ การชุมนุมประท้วง เพราะคนหลายคนย่อมมีพลังมากกว่าคนเดียว คนยิ่งมากยิ่งมีน้ำหนัก ดังนั้น การชุมนุมจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้การแสดงความคิดเห็นของประชาชนคนธรรมดาดังไปถึงรัฐบาลของเขา หากการชุมนุมเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน ความไม่ชอบธรรม นั้นถูกต้องตามกฎหมาย ย่อมไม่เกิดปัญหา แต่ปัญหาคือว่า อย่างไรที่ถือว่าชอบหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย การใช้เสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะอย่างไร จะถือว่าเกินหรือไม่เกินขอบเขตที่รัฐสามารถเข้าไปจำกัดหรือรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองให้ยุติการชุมนุมได้

หากพิจารณา มาตรา 63 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ที่บัญญัติว่า มาตรา 63 “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ” การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะในกรณีการชุมนุมสาธารณะและเพื่อคุ้มครองความสงบของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะหรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือระหว่างเวลาที่ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือ

ประกาศใช้กฎอัยการศึก” จะถือว่าเป็นการชุมนุมที่เป็นการใช้เสรีภาพเด็ดขาดที่รัฐไม่สามารถเข้าไปจำกัดหรือแทรกแซงได้เลยเมื่อหนึ่ง เป็นการชุมนุมโดยสงบ ที่เรียกว่า “สงบ” หมายความว่า ไม่ก่อให้เกิดความวุ่นวาย ไม่ใช้วิธีการรุนแรง หรือก่อจลาจล แต่มีได้หมายความว่า จะใช้เครื่องกระจ่ายเสียงมิได้ สอง เป็นการชุมนุมโดยปราศจากอาวุธ คำว่า “ปราศจากอาวุธ” หมายความว่า อาวุธ ตามความหมายในทางอาญา คือ วัตถุหรือสิ่งอื่นใดซึ่งโดยสภาพไม่ใช่อาวุธแต่สามารถใช้เป็นอาวุธได้ เช่น ไม้กอล์ฟ ไม้ยิงหนังสติ๊ก ค้อนฆาตกรรม ปลายแหลม เป็นต้น สาม เป็นการชุมนุมในพื้นที่ที่มีใช้พื้นที่สาธารณะและสี่ เป็นการชุมนุมในสภาวะการณบ้านเมืองปกติ หากพ้นไปจากเงื่อนไขทั้งสี่ประการนี้แล้ว รัฐสามารถจำกัดหรือแทรกแซงเสรีภาพในการชุมนุมนั้น ๆ ได้

อย่างไรก็ตาม รัฐสามารถจำกัดหรือรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองให้ยุติการชุมนุมได้ ก็ต่อเมื่อเป็นการชุมนุมในพื้นที่สาธารณะและรัฐจำเป็นต้องแทรกแซงเพื่อคุ้มครองความสะดวกของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะหรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือระหว่างเวลาที่ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก รัฐต้องเข้ามาแทรกแซงเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย ความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ และมีกฎหมายระดับพระราชบัญญัติออกมาใช้บังคับ จากที่กล่าวมาสรุปก็คือว่า เสรีภาพในการชุมนุมเป็นหลักการจำกัดเสรีภาพเป็นข้อยกเว้น

ดังนั้น หากเป็นการชุมนุมที่ขัดกับหลักการดังกล่าวข้างต้น อย่างเช่น มีการก่อความวุ่นวาย การจลาจลในขณะชุมนุม มีการสะสมอาวุธไว้ในที่ชุมนุม การเข้าไปยึดสถานที่ราชการสำคัญ ย่อมไม่ชอบด้วยกฎหมาย จะเห็นได้ว่าการชุมนุมในลักษณะดังกล่าว เกินเลยจากกรอบของรัฐธรรมนูญแล้ว เมื่อเป็นการชุมนุมที่ละเมิดรัฐธรรมนูญเสียแล้ว รัฐธรรมนูญก็ไม่ควรคุ้มครองอีกต่อไป เพราะก้าวล้ำไปสู่การกระทำผิดกฎหมายแล้ว ในกรณีการชุมนุมที่ฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญเช่นนี้ รัฐสามารถเข้าไปประจักษ์หรือยุติการชุมนุมได้ และหากรุนแรงมากรัฐสามารถสั่งสลายการชุมนุมได้

ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับประเทศไทยในการชุมนุมปัจจุบันมีรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไปจนกลายเป็นความรุนแรง ถึงขั้นที่ผู้ชุมนุมทำร้ายร่างกาย ทำลายทรัพย์สินอันเป็นสมบัติของแผ่นดิน เพื่อให้การชุมนุมที่เรียกร้องได้รับการแก้ไขจาก

รัฐบาล จากเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและยากแก่การควบคุมดูแลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ จนทำให้ผู้ชุมนุมเกิดความคิดว่าเมื่อมีการชุมนุมแล้ว ตัวเองสามารถที่จะทำอะไรก็ได้ ไม่เป็นความผิด ปัญหาในการที่รัฐบาลประสบนั้น เป็นที่มาของแนวความคิดในการตรา-กฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายบริหารเพื่อควบคุมการชุมนุมสาธารณะให้อยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้ เริ่มขึ้นครั้งแรกในสมัยสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (พ.ศ. 2549-2550) ต่อมาถึงสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบัน (พ.ศ. 2550-ปัจจุบัน) โดยร่างพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ยังอยู่ในขั้นตอนการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร และคณะกรรมการกฤษฎีกา ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้นนี้ เสรีภาพในการชุมนุม จะต้องมีการรอบ ระวังและขั้นตอนเพื่อให้เกิดความเรียบร้อยขึ้นในบ้านเมือง ภายใต้สิทธิขั้นพื้นฐาน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิมนุษยชน โดยประเทศไทยควรจะมีมาตรการออกมาเพื่อจัดการหรือควบคุมการใช้เสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะให้อยู่ภายในกรอบหรือขอบเขตที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นกับผู้ชุมนุม ประชาชน และภาครัฐนั่นเอง

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 2.1 เพื่อศึกษาถึงความสำคัญของปัญหาทางกฎหมายในการควบคุมการใช้เสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะ
- 2.2 เพื่อศึกษาถึงความเป็นมาและแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับหลักการว่าด้วยเสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะ
- 2.3 เพื่อศึกษาถึงปัญหามาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการใช้เสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะ
- 2.4 เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาและร่างกฎหมายเกี่ยวกับการชุมนุม

3. สมมติฐานของการศึกษา

เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ ประชาชนทุกคนมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ดังนั้นในรัฐประชาธิปไตยจึงสร้างความมั่นใจในการใช้สิทธิของเขาด้วยการให้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ทั้งนี้หากเป็นการชุมนุมที่ขัดกับรัฐธรรมนูญ เช่น มีการก่อความวุ่นวาย การจลาจลในขณะชุมนุม มีการสะสมอาวุธไว้ในที่ชุมนุม การเข้าไปยึดสถานที่ราชการสำคัญ ย่อมไม่ชอบด้วยกฎหมาย และเกินเลยจากกรอบของกฎหมายรัฐธรรมนูญที่ได้กำหนดไว้ เมื่อเป็นการชุมนุมที่ละเมิดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายรัฐธรรมนูญก็ไม่อาจคุ้มครองได้อีกต่อไป และกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันก็ไม่สามารถที่จะใช้บังคับให้เกิดความเหมาะสมและทันต่อเหตุการณ์ที่เกิดจากการชุมนุมสาธารณะได้ จึงควรทำการศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมกับการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการชุมนุม เพื่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันโดยสันติภายใต้หลักความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันในระบอบประชาธิปไตย

4. ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาถึงแนวคิด หลักการ และเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติที่ว่าด้วยเสรีภาพในการชุมนุมว่าแท้จริงแล้วมีขอบเขต และมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างไร รวมทั้งศึกษาถึงแนวคิด หลักการ และเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ใช้ควบคุมการชุมนุมในที่สาธารณะ โดยทำการวิเคราะห์ถึงปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายที่นำมาใช้จัดการกับการชุมนุมของประเทศไทย อันได้แก่ การประกาศกฏอัยการศึก การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน และการบังคับใช้กฎหมายต่อเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเสียหายในด้านต่าง ๆ อาทิ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณา โดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. 2493 พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 และศึกษา

เปรียบเทียบกับขอบเขตของการใช้เสรีภาพในการชุมนุม สิทธิหน้าที่ของผู้ชุมนุม และ การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐ ตามกฎหมายว่าด้วยการชุมนุมในต่างประเทศ ตลอดจน ศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศที่นำมาใช้แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น จาก การใช้เสรีภาพในการชุมนุม เพื่อวิเคราะห์หามาตรการทางกฎหมายที่จะนำมาใช้ป้องกัน และควบคุมการชุมนุมในที่สาธารณะ ทั้งนี้ขณะที่ทำการศึกษา ยังไม่มีการนำเสนอกฎหมาย การชุมนุมสาธารณะแต่อย่างใด แต่เมื่อศึกษาแล้วก็ได้มีการนำเสนอร่างพระราชบัญญัติ- การชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ต่อสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554 ผู้ศึกษาจึงขอทำการวิเคราะห์ร่างกฎหมายดังกล่าวซึ่งได้รับความเห็นชอบจากสภา- ผู้แทนราษฎรใน วาระที่ 1 เรียบร้อยแล้ว มาประกอบการศึกษาวิเคราะห์ดังกล่าวด้วย

5. วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้ใช้การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นหลัก โดย ทำการค้นคว้ารวบรวมจากเอกสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ประกอบด้วย บทความ วารสาร งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ตำรากฎหมาย เอกสารประกอบการสัมมนา รายงานการประชุมของคณะกรรมการพิจารณาร่างกฎหมาย รายงาน การตรวจสอบจากหน่วยงาน คำวินิจฉัย ตัวบทกฎหมาย สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และเอกสาร อื่น ๆ รวมทั้งการสอบถามจากผู้รู้และผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ทำให้ทราบถึงความสำคัญของปัญหาทางกฎหมายในการควบคุมการใช้เสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะ

6.2 ทำให้ทราบถึงความเป็นมาและแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับหลักการว่าด้วยเสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะ

6.3 ทำให้ทราบผลวิเคราะห์กฎหมายในการควบคุมการใช้เสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะ

6.4 ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายที่จะนำมาใช้บังคับ และควบคุมการใช้เสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะได้อย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล